

## Streszczenie

Celem rozprawy jest przedstawienie ujęć szeroko rozumianej postpamięci w międzypokoleniowym dyskursie, obejmującym świadków historii, przekazujących treści pisarzy i ilustratorów, dorosłych pośredników lektury oraz współczesnych dziecięcych odbiorców. Mimo iż od zakończenia II wojny światowej minęło już ponad 70 lat, kolejne pokolenia twórców podejmują tematykę wojny i Zagłady. Dostrzegalny na rynku wydawniczym trend literackiego powrotu do wydarzeń lat 1939-1945 nie omija literatury adresowanej do dzieci i młodzieży. Książka staje się narzędziem międzypokoleniowego dyskursu, zbliżając do siebie trzy, a nawet i cztery pokolenia. Materiał badawczy obejmuje literaturę piękną, wydaną po roku 2006 na rynku polskim, przez współczesnych polskich pisarzy.

Rozprawa składa się z sześciu rozdziałów, koncentrujących się wokół poszczególnych serii wydawniczych, form oraz tematów. Rozdział pierwszy poświęcony został inicjatywie Muzeum Powstania Warszawskiego, będącej pierwszym przejawem rodzącego się nurtu postpamięci we współczesnej literaturze dla młodego odbiorcy. W drugim rozdziale wyodrębniono serię *Wojny dorosłych – historie dzieci*, która wypracowała wzór mówienia o wojnie w literaturze dla dzieci. Wśród obszernej tematyki wyodrębniono cztery grupy: okupację i Powstanie Warszawskie, los dziecka żydowskiego, sytuację dawnych kresów Wschodnich oraz biografie wybitnych postaci. Omówiono liczne grono twórców, pisarzy i ilustratorów oraz ich role w postpamięciowym dyskursie. Wydawnictwa nienależące do serii bądź będące częścią innych cykli ukazano w rozdziale trzecim. Publikacje podzielono na trzy grupy tematyczne: wybitne postaci, losy dzieci oraz Powstanie Warszawskie. Mnogość tytułów i tematów odzwierciedla obserwowaną od dekady modę na literaturę o tematyce patriotycznej i historycznej. Rozdział czwarty poświęcony został komiksom. Ukazano zinstytucjonalizowanie komiksowego rynku wydawniczego oraz podporządkowanie narracji celom edukacyjnym i wychowawczym. Piąty rozdział wyodrębnia pozycje poświęcone niedźwiedziowi Wojtkowi z Armii Andersa. Ostatnia część pracy skupia się na świadectwie Anne Frank stanowiącym wzór dla współczesnych narracji dla młodego odbiorcy. Przedstawiono zarys biograficzny mieszkańców oficyny, tematykę oraz losy wydawnicze *Dziennika*. Omówiono także komiksowe wydanie *Dziennika* jako przykład docierania świadectw Zagłady do kolejnych pokoleń. Dysertację wieńczy synteza będąca wynikiem analizy współczesnych narracji wojennych, obecnych na polskim rynku wydawniczym.

Obejmuje ona dostrzegane wzorce i motywy, a także sposoby ujęcia tematu. Przedstawiony został również międzypokoleniowy dyskurs świadków, twórców, pośredników lektury i młodych czytelników.

## Summary

The main objective of the dissertation is to present conceptualization of a widely understood postmemory in an intergenerational discourse, involving witnesses to history passing down the contents of the writers and illustrators, adult intermediary reading, as well as contemporary children's audience. Although more than the 70 years have passed since the end of the World War II, the next generations of creators are undertaking the war and Extermination subject matter. Noticeable trend of literary return to the events dated 1939-1945 on the publishing market, doesn't elude literary directly addressed to children and youth. Book is becoming a tool of an intergenerational discourse, bringing closer three, and even four generations. Research material includes fictional literature, published after 2006 on the Polish market, by contemporary Polish writers.

Dissertation consists of six chapters, concentrated around respective publishing series, forms and themes. First chapter is devoted to the initiative by Warsaw Uprising Museum, being the first manifestation of the emerging trend of postmemory in contemporary literature for the young recipient. In the second chapter a series *Wojny dorosłych – historie dzieci* has been extracted, in which a model of talking about war and literature for children has been established. Among the extensive subject matter four groups have been separated: occupation and Warsaw Uprising, the faith of the Jewish child, the situation of the former Eastern borderlands, and biographies of outstanding figures. A large group of creators has been discussed, writers, and illustrators and their role in a postmemory discourse. Publications that haven't been part of the series or being a part of a different cycle are shown in a third chapter. Publications have been divided into three thematic groups: outstanding figures, the faith of children and Warsaw Uprising. A multitude of titles and topics is reflecting observed from the decades the fashion for literature about the patriotism and history. Fourth chapter has been devoted to comic books. There has been shown the institutionalization of the comic book market as well as subordinating the narrative towards the educational and upbringing goals. The fifth chapter extracts books dedicated to the bear Wojtek from the Anders Army. The last part of the dissertation is focused around Anne Frank testimony which has been a model of contemporary narrations for the

young recipient. There has been presented a biographical outline of the outbuilding residents, theme and the publishing faith of *The Diary of a Young Girl*. The comic book edition of a Journal was also discussed as an example of a reaching the next generations with the testimony about Extermination. Crowning touch to the thesis is a synthesis resulting from the analysis of a contemporary war narratives present on the Polish publishing market. It includes perceived patterns and motives, as well as different ways of presenting this topic. The intergenerational discourse of witnesses, authors, reading intermediaries, and young readers was also presented.